

Föstudaginn 9. maí 1997.

Nr. 249/1996.

Verkalýðsfélögin á Suðurnesjum

(Garðar Garðarsson hrl.)

gegn

Sjávarréttum í Keflavík ehf.

(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)

Ábyrgð. Kröfuréttur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómarnir Garðar Gíslason og Gunnlaugur Claessen og Sigurður Líndal prófessor.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 1. júlí 1996 og krefst þess, að stefndi greiði sér 619.762 krónur með tilgreindum dráttarvöxtum frá 15. febrúar 1994 til greiðsludags og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Við munnlegan málflutning fyrir Hæstarétti óskaði áfrýjandi þess að leggja fram ný gögn. Með vísan til lokamálsliðar 1. mgr. 160. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála, sbr. lög nr. 38/1994, verður ekki litið til þeirra við úrlausn málsins.

Svo sem greint er í héraðsdómi, gerðu fyrirtækið Sjávarréttir hf. og Lífeyrissjóður Suðurnesja með sér sérstakt samkomulag um greiðslu iðgjaldaskulda fyrirtækisins 24. ágúst 1993. Skyldi fyrirtækið greiða sjóðnum 3% af framleiðsluverðmæti (skilaverðmæti) mánuðina september 1993 til janúar 1994, 4% mánuðina febrúar til maí 1994 og 3% mánuðina júní 1994 og þar til full skil hefðu verið gerð á iðgjaldaskuldinni. Greiðslurnar skyldu lagðar á reikning sjóðsins hjá Íslandsbanka hf., útibúinu í Keflavík, í hvert sinn, sem greiðslur bærust fyrirtækinu vegna framleiðslunnar frá útflytjanda vörunnar. Tekið var fram, að samkomulag þetta skyldi endurskoðað a. m. k. á fjögurra mánaða fresti, í fyrsta sinn í janúar 1994, en ekkert er fram komið í málinu, að það hafi verið gert.

Greiðslur bárust lífeyrissjóðnum í samræmi við samkomulag þetta. Ljóst var í mars 1994, að greiðslurnar komu frá nýju fyrirtæki,

Sjávarréttum í Keflavík ehf., í eigu sömu manna og stóðu að Sjávarréttum hf. Forráðamaður stefnda hefur viðurkennt, að sér hafi þá verið gert ljóst, að greiðslunni yrði varið til að lækka skuld eldra félagsins. Er ósannað, að athugasemdum hafi verið hreyft af því til efni. Er jafnframt ljóst, að forsvarsmenn stefnda hafa árin 1994 og 1995 fengið innheimtubréf frá lífeyrissjóðnum og lögmanni áfrýjanda, sem beint var að stefnda. Af þeim má ráða, að greiðslum, sem haldið var eftir af söluandvirði afurða, hafi að öllu leyti verið varið til greiðslu skulda Sjávarréttta hf. Er ósannað, að stefndi hafi hreyft athugasemdum við þessari tilhögun fyrr en með bréfi 24. júlí 1995. Bú Sjávarréttta hf. var tekið til gjaldþrotaskipta 18. sama mánaðar.

Ágreiningslaust er, að sérstakur fundur var haldinn með forsvarsmönnum lífeyrissjóðsins og stefnda 24. febrúar 1995. Var þar rætt um, að hækka þyrfti greiðslur samkvæmt samkomulaginu, þar sem áætlanir um fjárhæðir söluverðmætis höfðu ekki staðist. Síðar sama dag sendi stefndi Íslandsbanka hf., símbréf, þar sem óskað var, að gerðar yrðu breytingar á greiðslum til lífeyrissjóðsins, „þannig að greidd verði 5% í stað 3% nú af skilaverði loðnuafurða fyrir árið 1995“. Sama dag barst stefnda til undirritunar skjal frá Lífeyrissjóði Suðurnesja, sem ætlað var að staðfesta samkomulag, er lífeyrissjóðurinn taldi hafa orðið milli sín og stefnda. Er þar skýrt tekið fram, að greiðslur stefnda af skilaverði afurða á loðnuvertíð séu vegna skulda Sjávarréttta hf. Stefndi undirritaði ekki samkomulagið, en gerði engar athugasemdir við lífeyrissjóðinn. Ekki gerði hann heldur neinn reka að því að afturkalla þau fyrirmæli sín til Íslandsbanka hf., sem áður er getið. Einnig er fram komið í skýrslu forsvarsmanns stefnda fyrir héraðsdómi, að hann hafi ætlað sér að greiða áfram skuld hins eldra félags.

Samkomulagið 24. ágúst 1993 um greiðslur af skilaverði afurða var gert vegna skulda Sjávarréttta hf. Nýja félagið, stefndi þessa máls, var undir stjórn sömu manna og hið eldra. Eldra félagið sagði ekki upp þessum samningi, og ekkert liggur fyrir um, að stefndi hafi látið í ljós, að hann samþykkti ekki, að greiðslur sínar gengju til efnda þess samnings. Eins og aðstæður voru, höfðu forsvarsmenn Lífeyrissjóðs Suðurnesja réttmæta ástæðu til að telja stefnda samþykkjan því, að greiðslum hans yrði ráðstafað með þeim hætti, sem gert var. Samskipti lífeyrissjóðsins og stefnda í febrúar 1995 og að-

gerðaleysi stefnda eftir það varð enn til að styrkja réttmæta trú sjóðsins í þessa veru. Þegar þetta er virt, verður talið, að lífeyris-sjóðurinn hafi með fullri heimild ráðstafað greiðslum stefnda eins og gert var. Ber því að taka kröfur áfrýjanda til greina, en um þær er ekki tölulegur ágreiningur.

Stefndi greiði áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem ákveðst í einu lagi, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Sjávarréttir í Keflavík ehf., greiði áfrýjanda, Verkalýðsfélögunum á Suðurnesjum, 619.762 krónur auk dráttarvaxta samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 af 4.057 krónum frá 15. febrúar 1994 til 15. mars sama árs, af 71.454 krónum frá þeim degi til 15. apríl sama árs, af 148.553 krónum frá þeim degi til 15. maí sama árs, af 192.426 krónum frá þeim degi til 15. júní sama árs, af 260.825 krónum frá þeim degi til 15. júlí sama árs, af 403.383 krónum frá þeim degi til 15. nóvember sama árs, af 406.803 krónum frá þeim degi til 15. desember sama árs, af 410.223 krónum frá þeim degi til 15. janúar 1995, af 414.298 krónum frá þeim degi til 15. febrúar sama árs, af 417.918 krónum frá þeim degi til 15. mars sama árs, af 458.664 krónum frá þeim degi til 15. apríl sama árs, af 537.874 krónum frá þeim degi til 15. maí sama árs, af 556.699 krónum frá þeim degi til 15. júní sama árs, en af 619.762 krónum frá þeim degi til greiðsludags.

Stefndi greiði áfrýjanda samtals 300.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjaness 2. apríl 1996.

Ár 1996, þriðjudaginn 2. apríl, er í Héraðsdómi Reykjaness kveðinn upp dómur í málinu nr. E-973/1995: Verkalýðsfélögin á Suðurnesjum gegn Sjávarréttum í Keflavík hf., sem dómtekið var 5. mars sl.

Málið er höfðað með stefnu, birtri 19. júlí 1995, af Verkalýðsfélögunum á Suðurnesjum, kt. 450486-0669, Hafnargötu 80, Keflavík, á hendur Sjávarréttum í Keflavík hf., kt. 440566-0149, Básvegi 5, Keflavík.

Dómkrfur stefnanda eru þær aðallega, að stefndi verði dæmdur til greiðslu skuldar, að fjárhæð 619.762 kr., auk dráttarvaxta.

Þá er krafist málskostnaðar samkvæmt fram lögðum málskostnaðar-reikningi.

Stefndi gerir þær dómkrfur, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og að stefnandi verði dæmdur til að greiða sér málskostnað að mati dómsins.

Málavextir.

Stefndi, Sjávarréttir í Keflavík hf., hóf rekstur frystihúss að Básvegi 5, Keflavík, í ársbyrjun 1994. Fram að þeim tíma hafði frystihúsið verið rekið af Sjávarréttum hf., sem hætti starfsemi. Stjórnir beggja félaga voru skipaðar sömu mönnum, og var Gísli Erlendsson stjórnarformaður þeirra beggja og annar framkvæmdastjórnarmanna.

Lífeyrissjóður Suðurnesja annast fyrir stefnanda, Veralýðsfélögin á Suðurnesjum, innheimtu á lög- og samningsbundnum greiðslum launþega í félags-, sjúkra- og orlofssjóði.

Stefndi tók upp sams konar hátt á greiðslum iðgjalda og Sjávarréttir hf. höfðu haft. En samkvæmt samkomulagi milli Sjávarréttar hf. og Lífeyrissjóðs Suðurnesja, dagsettu 24. ágúst 1993, skyldi félagið greiða sjóðnum ákveðið hlutfall af framleiðsluverðmæti (skilaverðmæti) vegna iðgjaldaskulda. Mánuðina september 1993 til janúar 1994 var það 3%. Greiðslur þessar skyldi leggja inn á reikning lífeyrissjóðsins hjá Íslandsbanka hf.

Iðgjöld stefnda á tímabilinu janúar 1994 til ágúst 1995 námu samtals 3.519.857 krónum; þar af voru stéttarfélagssjóðgjöld 642.494 krónur (619.762 krónur fyrir tímabilið janúar 1994 til júní 1995). Innborganir á tímabilinu námu 4.775.730 krónum.

Lífeyrissjóðurinn færði greiðslur frá stefnda ekki til greiðslu á lífeyris- og stéttarfélagsskuldbindingum stefnda, heldur til greiðslu á skuldum Sjávarréttar hf.

Málsástæður stefnanda og lagarök.

Stefnandi reisir stefnukröfur sínar á því, að stefndi hafi ekki staðið skil á lög- og samningsbundnum greiðslum í félags-, sjúkra- og orlofssjóði stefnanda frá janúar 1994 til og með maí 1995 samkvæmt skilagreinum, sbr. 6. gr. laga nr. 55/1980 um starfskjör launafólks og skyldutryggingu lífeyrisréttinda, sbr. 9. gr. reglugerðar nr. 194/1981, þar sem öllum atvinnurekendum er gert skylt að greiða í sjúkrasjóði og orlofssjóði hlutaðeigandi stéttarfélaga þau gjöld, sem aðildarsamtök vinnumarkaðarins semja um hverju sinni. Í nágildandi heildarsamningi sé kveðið á um, að vinnuveitendur greiði 1% af útborguðu kaupum í sjúkrasjóð, 0,25% í orlofssjóð og innheimti félagsgjald

í samræmi við reglur viðkomandi stéttarfélags. Samkvæmt 1. gr. laga nr. 55/1980 er þar um að ræða lágmarkskjör, sem gilda fyrir alla launamenn í hlutaðeigandi starfsgrein.

Gjalddagi ofan nefndra gjalda sé 15. hvers mánaðar. Stefnandi hafi reiknað dráttarvexti á skuldina frá gjalddaga í samræmi við III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987, sbr. 7. gr. laga nr. 55/1980.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Stefndi styður sýknukröfu sína því, að hann hafi þegar greitt stefnanda þau gjöld, sem um sé kafið í stefnu, og vel það, svo að hann eigi nú inneign hjá stefnanda vegna ofgreiddra gjalda, samtals 1.255.873 krónur.

Stefnandi hafi ekki haft heimild til þess án samþykkis stefnda að færa greiðslur frá stefnda inn á skuld annars félags við stefnanda. Hvergi liggir fyrir samþykki stefnda fyrir því, að greiðslur hans til stefnanda skuli greiða skuldbindingar annarra en stefnda sjálfs við stefnanda. Um þriðjamannslöggerning í þágu Sjávarréttta hf. sé því ekki að ræða.

Stefnandi og Lífeyrissjóður Suðurnesja, sem annaðist f. h. stefnanda fjárgreiðslur stefnda til stefnanda, séu fjármálastofnanir með sérþekkingu á meðferð fjárverðmæta. Gera verði ríkar kröfur til slíkra stofnana um það, að þær afli sér skýlausra heimilda til hvers konar meðferðar fjármuna, sem þær hafa til meðferðar.

Þá er skilagreinar frá stefnda hafi tekið að berast stefnanda í byrjun árs 1994, hafi stefnanda borið að leita fyrir mæla stefnda um það, hvort honum væri heimilt að færa greiðslur frá stefnda inn á skuldir við annan aðila, en að öðrum kosti láta þær renna til greiðslu á skilagreinum stefnda. Engra slíkra fyrir mæla hafi verið leitað fyrr en með ósk um samkomulag 24. febrúar 1995, sem hafnað hafi verið af hálfu stefnda.

Í eldra samkomulagi Sjávarréttta hf. við stefnanda, dags. 24. ágúst 1993, hafi ekki falist nein heimild fyrir stefnanda, til að ráðstafa greiðslum frá stefnda inn á aðrar skuldbindingar en skuldbindingar stefnda við stefnanda. Stefnandi hafi gert sér fulla grein fyrir heimildarskorti sínum, er hann óskaði eftir því við stefnda 24. febrúar 1995, að gert yrði samkomulag um, að frádrag af skilaverðmæti stefnda skyldi greiða inn á iðgjaldaskuld Sjávarréttta hf.

Stefndi styður sýknukröfu sína meginreglu kröfuréttar um brottfall kröfu við greiðslu.

Daníel Arason, framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs Suðurnesja, skýrði svo frá fyrir dóminum, að lífeyrissjóðurinn hefði ekki vitað um tilvist Sjávarréttta hf. fyrr en í júní 1992. Hafi hann þá sent innheimtubeidni og eftir það

fengið fyrstu skilagreininna. Hafi þá komið í ljós, að skuldir hafi byrjað að myndast í október 1991. Lífeyrissjóðurinn hafi gert um það samkomulag við Sjávarrétti hf. 24. ágúst 1993, að fyrirtækið skilaði sjóðnum ákveðnu hlutfalli af skilaverðmæti. Síðast hafi það verið 3%. Greiðslur skyldu lagðar inn á reikning lífeyrissjóðsins hjá Íslandsbanka hf. Fljótlega hafi komið í ljós, að þær greiðslur dugðu ekki til greiðslu iðgjalda. Að frumkvæði sjóðsins hafi margir fundir verið haldnir með fyrirsvarsmönnum fyrirtækisins, þeim Gísla Erlendssyni og Haraldi Jónssyni, og hafi þar aðallega orðið umræður um greiðsluloforð og væntanlega framleiðsluaukningu. Framleiðsluaukning hafi þó ekki orðið og greiðslur því ekki hækkað.

Í mars 1994 hafi þeim hjá lífeyrissjóðnum orðið ljóst, að eitthvað nýtt var komið upp í fyrirtækinu, en af greiðsluskilagreinum frá Íslandsbanka hf. sást, að greiðslur voru farnar að berast frá Sjávarréttum í Keflavík hf. Fyrirsvarsmenn Sjávarréttta hf. hafi verið látnir vita af því, að farið væri að skila inn greiðslum til sjóðsins frá fyrirtæki með öðru nafni og annarri kennitölu, en þeim jafnframt tilkynnt, að þeim yrði ráðstafað upp í elstu skuld Sjávarréttta hf. Engar athugasemdir hafi verið gerðar við það.

Fyrstu skilagreinar vegna Sjávarréttta í Keflavík hf. hafi hins vegar ekki borist fyrr en um miðjan október 1994, og hafi það verið fyrstu formlegu upplýsingarnar um starfsemi félagsins.

Það sé regla að ganga eftir skilagreinum frá nýjum fyrirtækjum, en menn hafi litið svo á, að þar sem þeir hafi ennþá verið með skilagreinar vegna Sjávarréttta hf. og þar sem greiðslur, sem voru að berast, voru að greiðast inn á skuld þess fyrirtækis, hafi þeim ekki legið á að fá skilagreinar frá Sjávarréttum í Keflavík hf. Ekki hafi verið talin ástæða til að endurskoða greiðslusamkomulagið frá 24. ágúst 1993 milli lífeyrissjóðsins og Sjávarréttta hf. eða gera nýtt samkomulag, þar sem þeir hafi verið í stöðugum viðræðum.

Fyrirsvarsmenn fyrirtækjanna hafi verið upplýstir um stöðu þeirra gagnvart lífeyrissjóðnum. Sjávarréttir hf. hafi frá febrúar 1994 fengið níu innheimtubréf og sex yfirlit og Sjávarréttir í Keflavík hf. tvö innheimtubréf og þrjú yfirlit. Auk þess hafi oftast ekki fylgt símtöl með þessum bréfum. Sjá megi af þessum yfirlitum og innheimtubréfum, hvernig greiðslunum frá Sjávarréttum í Keflavík hf. var ráðstafað.

Lífeyrissjóðnum hafi aldrei borist nein mótmæli gegn því, hvernig greiðslunum var ráðstafað inn á skuldir Sjávarréttta hf. Að hans áliti hafi greiðslunum verið ráðstafað með fullu samþykki forsvarsmanna Sjávarréttta í Keflavík hf. Einu athugasemdirnar hafi komið fram á fundi 24. febrúar 1995, en þá hafi verið látið í það skína, að ef farið yrði út í harðar innheimtuaðgerðir, yrði efast um réttmæti ráðstafana greiðslanna.

Fundur, haldinn 24. febrúar 1995, hafi snúist um það eins og allir aðrir fundir, að þær greiðslur, sem bærust, dygðu ekki. Á fundinum hafi komið í ljós, að Sjávarréttir í Keflavík hf. voru að fara í loðnuframleiðslu og ætluðu sér stóra hluti. Sjóðurinn hafi þá óskað eftir því, að sjóðnum yrði greitt hærra prósentuhlutfall af skilaverðmæti en áður, og hafi verið samþykkt að greiða 5%. Aldrei hafi annað komið til greina en verið væri að semja um greiðslu á elstu skuld, þ. e. skuld Sjávarréttta hf.

Í samkomulagi, dags. 24. febrúar 1995, sem samið var eftir fundinn, segi m. a., að af framleiðsluverðmæti frá 24. febrúar 1995 og þar til um annað verði samið, greiði Sjávarréttir í Keflavík hf. lífeyrissjóðnum 5% vegna iðgjaldaskulda Sjávarréttta hf. Það hafi verið skilningur lífeyrissjóðsins, að samkomulagið væri í samræmi við niðurstöðu fundarins. Hann hafi undirritað samkomulagið fyrir hönd lífeyrissjóðsins og sent það síðan Sjávarréttum í Keflavík hf., en þeir ekki ritað undir það. Hins vegar hafi þegar við fyrstu greiðslu frá Íslandsbanka hf. komið í ljós, að farið var að framfylgja því. Ekkert í máli þessu hafi gefið tilefni til annars en ráðstafa greiðslunum eins og gert var.

Vitnið Þórarinn Gunnar Reynisson, innheimtustjóri Lífeyrissjóðs Suðurnesja, skýrði svo frá fyrir dóminum, að hann hefði séð það á skilagrein frá Íslandsbanka hf. í mars 1994, að nýtt fyrirtæki, Sjávarréttir í Keflavík hf., væri komið til skjalanna. Lífeyrissjóðnum hafi ekki verið tilkynnt um hið nýja fyrirtæki né að ráðstafa ætti greiðslum með öðrum hætti en gert hafði verið. Hafi hann þá hitt Gísli Erlendsson og um það verið rætt, að greiðslur ættu að ganga upp í skuld Sjávarréttta hf.

Í október 1994 hafi lífeyrissjóðnum borist fyrstu skilagreinar frá Sjávarréttum í Keflavík hf., og hafi það eiginlega verið fyrsta vitneskjan um félagið. Skilagreinar séu ekki stimplaðar um viðtöku. Það hefði því ekki verið fyrr en í október, sem hann hefði getað farið að ráðstafa greiðslum inn á skuld Sjávarréttta í Keflavík hf. Í sjö mánuði hafi Íslandsbanka hf. verið að berast greiðslur inn á reikninginn, sem hafi verið stofnaður vegna Sjávarréttta hf., án þess að nokkur skuld nýja félagsins væri í bókhaldi lífeyrissjóðsins.

Sjávarréttir hf. hafi fengið ótal innheimtubréf og launagreiðendayfirlit, þar sem kemur fram staðan bæði um greiðslur, skilagreinar og iðgjöld. Eftir október 1994 fari Sjávarréttir í Keflavík hf. að fá innheimtubréf og yfirlit. Aldrei hafi komið fram nein mótmæli við því, að greiðslur frá Sjávarréttum í Keflavík hf. rynnu til greiðslu á skuld Sjávarréttta hf. Hann muni eftir, að á fundi með forsvarsmönnum 24. febrúar 1995 hafi Gísli látið að því liggja, að einhverjir aðrir ættu eftir að fjalla um það, hvernig þessum greiðslum hefði

verið ráðstafað. Hann hafi ekki mótmælt því sérstaklega. Samkomulagið, dags. 24. febrúar 1995, hafi verið útbúið eftir fundinn. Hærri greiðslur hafi farið að skila sér í samræmi við samkomulagið nánast strax.

Gísli Erlendsson, stjórnarformaður og annar framkvæmdastjórnarmanna Sjávarréttta hf. og Sjávarréttta í Keflavík hf., skýrði svo frá fyrir dóminum, að Sjávarréttir hf. hefðu hætt starfsemi um áramót 1993/1994 og Sjávarréttir í Keflavík hf. hafið rekstur á sama tíma. Ekki hafi verið bein tengsl á milli fyrirtækjanna, þar sem Sjávarréttir í Keflavík hf. hafi ekki tekið við rekstri Sjávarréttta hf.

Lífeyrissjóði Suðurnesja hafi ekki verið tilkynnt um stofnun nýja félagsins, en skilagreinar hafi verið sendar eins og áður. Talið hafi verið eðlilegt að hafa sama hátt á um greiðslur fyrir Sjávarrétti í Keflavík hf. og tíðkast hafði samkvæmt samkomulagi lífeyrissjóðsins og Sjávarréttta hf. Fyrstu greiðslur frá Sjávarréttum í Keflavík hf. hafi borist lífeyrissjóðnum í mars 1994. Um það leyti hafi hann hitt Þórarin, starfsmann lífeyrissjóðsins, og hann haft orð á því, að farnar væru að berast skilagreinar frá öðru fyrirtæki. Hann hafi þá greint honum frá því, hvernig þessu væri háttað. Þórarinn hafi þá sagt sér, að vinnureglan hjá lífeyrissjóðnum væri sú, að þeir myndu færa greiðslur, sem bærust frá Sjávarréttum í Keflavík hf., til greiðslu á skuldum Sjávarréttta hf. Hann hafi mótmælt því við hann, en sagt, að það þyrfti að skoða betur. Þar með hafi hann talið, að lífeyrissjóðurinn vissi af tilveru nýja fyrirtækisins. Hann hafi lýst yfir því við Þórarin, en kannski ekki með nógu ákveðnum hætti, að hann teldi, að lífeyrissjóðurinn myndi endanlega færa greiðslur Sjávarréttta í Keflavík hf. inn á þeirra reikning. Hann efast um, að 13. október sé skiladagur skilagreina fyrstu sjö mánuði ársins 1994 frá Sjávarréttum í Keflavík hf. Algengt hafi verið, að hann hafi farið með skilagreinar sjálfur og afhent þær á skrifstofu lífeyrissjóðsins, en móttökukvittanir hafi ekki verið gefnar. Hann telji, að skilagreinum hafi verið skilað nokkuð reglulega. Með ólíkindum sé, ef skilagreinum hafi ekki verið skilað fyrr en í október. Verið geti, að farið hafi verið með skilagreinar fyrir tvo mánuði í einu, en hann telji, að ekki hafi orðið beinn dráttur á skilum.

Fundir hafi verið haldnir með lífeyrissjóðnum, þar sem um hafi verið að ræða skuld, sem minnkaði minna en æskilegt var. Ætlunin hafi verið að greiða skuldir Sjávarréttta hf. með láni eða með því að láta umframgreiðslur frá Sjávarréttum í Keflavík hf. fara til greiðslu skulda Sjávarréttta hf. Einkum hafi verið unnið að því, að Sjávarréttir í Keflavík hf. væru ekki í skuldum, en jafnframt að lækka skuldir Sjávarréttta hf. Greiðslur Sjávarréttta í Keflavík hf. hafi átt að renna til greiðslu skulda þess félags, en ekki hafi verið neitt að því fundið, að umframgreiðslur rynnu til greiðslu skulda Sjávarréttta hf.

Á fundi aðila 24. febrúar 1995 hafi hann afdráttarlaust tekið fram, að hann teldi þetta ekki vera í réttum farvegi og að hann óskaði eftir því, að greiðslur Sjávarréttta í Keflavík hf. væru færðar á það félag og að skörp skil yrðu gerð á milli félaganna, en því hafi verið hafnað. Þeim hafi verið tjáð, að lífeyrissjóðurinn tæki alltaf greiðslur upp í elstu skuldir. Samkomulagið, dags. 24. febrúar 1995, hafi ekki legið fyrir fundinum þann dag. Þeir hafi talið sig fallast á að hækka greiðslur til sjóðsins í 5% á loðnuvertíðinni, og á þeim tíma hafi þeir verið tilbúnir til að láta umframgreiðslur renna til greiðslu skulda Sjávarréttta hf. Eftir fundinn hafi þeir sent Íslandsbanka hf. skeyti um að hækka greiðslur í 5%. Skeytið hefði ekki verið sent, ef þeir hefðu verið búnir að sjá samkomulagið, sem þeir fengu seinna um kvöldið til undirskriftar, en þeir ekki skrifað undir það, vegna þess að þeir hafi ekki talið sig geta viðurkennt, að greiðslur frá Sjávarréttum í Keflavík hf. væru færðar á Sjávarrétti hf. Þeir hafi jafnvel talið það geta varðað við lög. Það hafi ekki verið þeirra skilningur, að niðurstaða fundarins væri sú, er fram kemur í samkomulaginu. Þeir hafi verið tilbúnir að hækka prósentuna vegna væntanlegrar loðnuvertíðar og að láta umframgreiðslur ganga til greiðslu skulda Sjávarréttta hf.

Þeir hafi ekki gert athugasemdir við lífeyrissjóðinn, þó að af yfirlitum hafi verið ljóst, að greiðslur frá stefnda voru færðar á Sjávarrétti hf. Þeir hafi talið, að ef til vill stöfuðu færslur inn á skuld Sjávarréttta hf. af einhverjum misskilningi eða mistökum, en að stofnun eins og sjóðurinn myndi leiðrétta þær. Þeir hafi borið fullt traust til lífeyrissjóðsins um það, að greiðslur yrðu færðar eins og menn myndu endanlega komast að samkomulagi um. Hann hafi efast mjög um, að lífeyrissjóðurinn hefði heimild til að ráðstafa greiðslu frá einu fyrirtæki til greiðslu á skuldum annars.

Með bréfi, dagsettu 24. júlí 1995, hafi þeir mótmælt hvers konar milli-færslum með greiðslur Sjávarréttta í Keflavík hf.

Garðar Garðarsson hrl., lögmaður Lífeyrissjóðs Suðurnesja, skýrði svo frá fyrir dóminum, að hann hefði fyrst komið að þessu máli í ársbyrjun 1995, en þá hefði hann verið kallaður á fund í lífeyrissjóðnum til að fara yfir stöðu málsins með forsvarsmönnum Sjávarréttta hf. Tilefni fundarins hefði verið það, að félagið hefði verið í verulegum vanskilum með iðgjöld og samkomulag, sem það hafði gert um greiðslu iðgjalda, gekk ekki eftir.

Sér hefði ekki orðið kunnugt um nýja félagið, Sjávarrétti í Keflavík hf., fyrr en á fundinum. Þar hefði komið fram, að greiðslum frá nýja félaginu hefði verið ráðstafað inn á skuld eldra félagsins, Sjávarréttta hf. Þeirri ráðstöfun hefði ekki verið mótmælt, en fundurinn aðallega snúist um vanskilin og það, með hverjum hætti mætti greiða úr þeim.

Samkomulag hefði verið gert um það á fundinum, að Sjávarréttir í Keflavík hf. hækkuðu greiðslur úr 3% í 5% til að mæta samsöfnuðum vanskilum. Fyrirsvarsmenn félagsins hefðu gert sér fulla grein fyrir því, að þeir höfðu framið auðgunarbrot, og hann skilið þá svo, að þeim væri mikið í mun að leysa málið, svo að ekki kæmi til þess, að sjóðurinn þyrfti að kæra þá.

Eftir fundinn 24. febrúar 1995 hafi verið gert samkomulag, er hafi verið staðfesting þess, sem fram fór á fundinum. Ekki hafi verið rætt um, að umframgreiðslur færu inn á skuld eldra félagsins. Ef hann muni rétt, hafi samkomulagið verið efnt með því, að forsvarsmenn Sjávarréttanna í Keflavík hf. hafi sjálfir útbúið yfirlýsingu til bankans, sem var í samræmi við það, er talað hafði verið um á fundinum.

Niðurstaða.

Til úrlausnar er í málinu, hvort Lífeyrissjóður Suðurnesja, sem hefur með höndum innheimtur fyrir stefnanda, Verkalýðsfélögin á Suðurnesjum, á greiðslum í félags-, sjúkra- og orlofssjóði stefnanda, hafi haft heimild til að færa greiðslur frá stefnda, Sjávarréttum í Keflavík hf. inn á skuldir Sjávarréttanna hf.

Á hinu umstefnda tímabili greiddi stefndi Lífeyrissjóði Suðurnesja hærri fjárhæð en bar að greiða vegna stefnda.

Fyrir liggur, að lífeyrissjóðnum bárust fyrstu greiðslur frá stefnda í mars 1994, en lífeyrissjóðnum hafði ekki verið tilkynnt um stofnun stefnda og að Sjávarréttir hf. hefðu hætt starfsemi. Tók stefndi upp sama hátt á greiðslum iðgjalda og Sjávarréttir hf. höfðu haft samkvæmt samkomulagi, án þess að um það væri sérstaklega samið við lífeyrissjóðinn.

Af hálfu lífeyrissjóðsins hefur verið upplýst, að skilagreinar séu ekki móttökudagsstimplaðar. Þykir því ekki verða úr því leyst, hver var skiladagur fyrstu skilagreina stefnda.

Gísli Erlendsson, fyrirsvarismaður stefnda, hefur viðurkennt, að starfsmaður lífeyrissjóðsins hafi munnlega tjáð sér í mars 1994, að greiðslum frá stefnda yrði ráðstafað upp í elstu skuld Sjávarréttanna hf. Þá liggur fyrir, að á innheimtubréfum og yfirlitum frá lífeyrissjóðnum, sem stefnda voru send, kemur fram, hvernig greiðslum frá stefnda var ráðstafað.

Gísli hefur borið, að hann hafi mótmælt því við starfsmann lífeyrissjóðsins, að greiðslur frá Sjávarréttum í Keflavík hf. yrðu færðar til greiðslu á skuldum Sjávarréttanna hf. Af hálfu lífeyrissjóðsins er því haldið fram, að ráðstöfun greiðslna frá stefnda inn á skuldir Sjávarréttanna hf. hafi aldrei verið mótmælt.

Þá er því haldið fram af hálfu lífeyrissjóðsins, að samkomulagið, dags. 24. febrúar 1995, þar sem kveðið er á um, að stefndi greiði lífeyrissjóðnum 5%

af framleiðsluverðmæti vegna skulda Sjávarréttta hf., sé staðfesting þess, sem um var samið á fundi sama dag. Gísli hefur hins vegar mótmælt því og borið, að þeir hafi ekki talið sig geta samþykkt, að greiðslum frá stefnda yrði varið til greiðslu skulda Sjávarréttta hf. Þeir hafi talið sig fallast á það á fundinum að hækka greiðslur til sjóðsins, meðan loðnuvertíðin stæði yfir, og að þeir hafi verið tilbúnir til að láta umframgreiðslur renna til greiðslu skulda Sjávarréttta hf. Samkomulagið var ekki undirritað af hálfu stefnda. Gísli hefur lýst því, að skeyti til Íslandsbanka hf. um hækkun greiðsluhlutfalls til samræmis við það, sem fram kemur í samkomulaginu, hefði ekki verið sent, ef samkomulagið hefði áður borist.

Lífeyrissjóðurinn hélt áfram að færa greiðslur frá stefnda inn á skuldir Sjávarréttta hf. Hefur Gísli borið, að þar sem þeir hafi talið, að það stafaði af mistökum, sem yrðu leiðrétt, hafi ekki verið gerðar athugasemdir við það fyrr en með bréfi, dagsettu 24. júlí 1995, en þá hafi verið mótmælt hvers konar millifærslum með greiðslur Sjávarréttta í Keflavík hf.

Við það þykir þurfa að miða í máli þessu, að lífeyrissjóðnum hafi borið, þegar fyrstu greiðslur bárust frá stefnda, án tillits til þess, hvenær fyrstu skilagreinum var skilað, að leita eftir ótvíræðri heimild til að ráðstafa greiðslum frá stefnda inn á skuld Sjávarréttta hf. Það var hins vegar ekki gert fyrr en 24. febrúar 1995.

Ekki þykir fram hafa komið í málinu, svo að óvefengjanlegt sé, að stefndi hafi gefið ótvírætt samþykki sitt við því, að greiðslum félagsins til stefnanda yrði varið til greiðslna skulda Sjávarréttta hf. eða að stefndi hafi sýnt af sér slíkt tómlæti, að jafnað verði til samþykkis.

Gera verður strangar kröfur til þess, að stofnun eins og Lífeyrissjóður Suðurnesja, sem hefur með höndum innheimtu, afli sér skýlausrar heimildar til ráðstafana fjármuna, sem hún tekur við. Verður stefnandi að bera hallann af því, að lífeyrissjóðurinn aflaði ekki slíkrar heimildar. Samkvæmt þessu ber að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda í máli þessu.

Rétt þykir, að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu.

Dóm þennan kvað upp Þorgerður Erlendsdóttir, settur héraðsdómari.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Sjávarréttir í Keflavík hf., skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Verkalýðsfélaganna á Suðurnesjum.

Málskostnaður fellur niður.